

KOKKUVÕTE 2023 VÕISTLUSHOOAJA

1. Uuendused. Aasta algusest käivitus WA uus võistluste taseme määramise süsteem ja registreerimise kord. Selle kohaselt on rahvusvaheliselt arvestatavad ainult WA kalendris registreeritud võistlustel saavutatud tulemused. Registreerimistaotlus tuleb esitada hiljemalt 60 päeva enne võistlust. Uus kord rakendus meil üsna vaevaliselt. Paljud võistluste korraldajad ei pidanud ürituse WA kalendrisse registreerimist oluliseks, unustasid selle hoopis ära või esitasid registreerimis taotluse alles nädalapäevad enne võistlust. Kuigi WA oli registreerimis tähtaegade osas üsna vastutulelik ja registreeris mõned võistlused ka ainult 30 päevase etteteatamisega, jäid nii mõnedki võistlused WA kalendrist välja ja neil saavutatud tulemused rahvusvahelistesse edetabelitesse ei pääsenud.

Traditsioonilisele kõrge reitinguga (*World Combined Events Tour Silver Label*) rahvusvahelisele mitmevõistlusele Tallinn 2023 ja Tallinna Maratonile (*WA Elite Label*) lisandusid kalendrisse 6 rahvusvahelise reitinguga võistlust: H. Lipu memoriaal Jõhvis ja Pärnu Rannastaadioni õhtuvõistlus, mõlemad tasemega *WA Continental Tour Bronze Label*, korraldajaks SÜKK ning *WA Continental Tour Challenge* tasemega Kergejõustikuõhtu Tallinn 2023 (korraldajaks SÜKK), Heitjate seerivõistluse etapp Viimsi Gala, mis olude sunnil küll Kalevi Keskstaadionil toimus, korraldajaks Audentese SK ja Rakvere mitmevõistluse KV, korraldajaks Rakvere Spordikool. Kõrgema reitingu saime ka Eesti talvistele ja suvistele karikavõistlustele.

Muutusid rahvusvahelise tasemega kohtunike gradatsioon ja ametinimetused. ITO-de asemel on nüüd rahvusvahelised pronks-, hõbe- ja kuldtasemega referiid. Kui seni oli meil ainult üks ITO – Allan Pilt, kes nüüd on hõbetasemega referii ja kuulub sellest aastast ka Euroopa Kergejõustikuliidu tehniliste delegaatide paneeli, siis peale kahte eksamivooru said hõbetasemega referiideks ka Tauri Lusti ja Margus Randaru ning pronkstasemega referiiks Hanna-Lisett Lubi. Rahvusvahelise käimiskohtunike koolituse läbisid ja eksami sooritasid Darja Predbannikova ja Lauri Puolokkainen, rajamõõtjate koolitusel käis Kaarel Piibeht.

2. Võistlusjuhendid. Kui välja jätta paar osavõtuõiguse rikkumisega seotud juhtumit, järgiti juhendeid korrektselt. Eesti talvistel ja suvistel noorte mitmevõistluse meistrivõistlustel lubati väljaspool arvestust osalema täiskasvanud sportlasi, kel selleks juhendi kohaselt õigust polnud. Eesti maanteejooksu meistrivõistlustel lubati osaleda osavõtunorme mitte täitnud sportlastel, kes isegi auhinnalisi kohti saavutasid. Viimasest järeldub, et universaalsete osavõtunormide kehtestamine kõigile Eesti meistrivõistlustele on keeruline ning maantee- ja murdmaajooksu tarbeks tuleks kehtestada eraldi osavõtutingimused. Jätkuvalt on halvaks tavaks juhendites toodud tähtaegade üldine eiramine osavõtust loobumisest teatamisel.

3. Ülesandmised ja mahavõtmised. Osavõtuks registreerumine läbi *opentracki* on muutunud kõigile harjumuspäraseks, kuid osavõtust loobumisest teatamisega on asjad halvad. Kuigi loobumisest teatamise tähtajad on kahandatud minimaalseks, ei peeta nendest kinni. Hilinenud mahavõtmiste tõttu tuleb jooksude stardiprotokolle sageli ümber teha, mistõttu need ei valmi õigeaegselt. Ka selgub eeljooksude ära jäämine tihti alles siis, kui võistlejad juba sooja teevad. Tänu sellele, et registreerumisel pole alade arv piiratud, pannakse võistleja „igaks juhuks“ kirja paljudele aladele ja seda, millistel osaleda, otsustatakse alles võistluse käigus. Kuna *opentrack* teatejooksuvõistkondade ülesandmiseks eriti sobiv ei ole ning võistlusmäärused lubavad üles antud võistkondade koosseise ning jooksujärjekorda muuta, tuleb iga teatejooksu eel esitada sekretariaati osavõtukinnitus koos

õiges jooksujärjekorras osalejate nimedega. Viimased kirjutatakse sageli loetamatus käekirjas ja sekretariaat peab mõistatama, keda protokollis kanda. Võistlusmääruste kohaselt tohib osavõtukinnituses esitatud võistlejate nimesid ja jooksujärjekorda muuta kuni kogunemiskohta tulekuni, aga sageli unustatakse, et sellest tuleb koguemiskohas kohtunikke ka teavitada ning muudatused ilmnevad alles jooksu ajal.

4. Tahtlik katkestamine. Korrektse mahavõtmise asemel on meil järjest rohkem levima hakanud ettekatsetatud katkestamise tava. Kartusest kaotada osavõtuõigus järgmistest aladest ja/või hankida oma klubile trahvikviitung, tuleb võistleja starti ja katkestab igasuguse põhjuseta peale esimesi samme. Seejuures unustatakse, et „taktikaline“ katkestamine on lubatud ainult mitmevõistluse jooksualadel, üksikalade puhul peetakse põhjendamatut katkestamist ebasportlikuks käitumiseks, millele võivad järgneda karistused kuni diskvalifitseerimiseni. Kahjuks on kohtunike, eriti jooksude referiide ja starterite suhtumine sellesse probleemi olnud seni ükskõikne, kui mitte isegi soosiv!

5. Protestid, apellatsioonid. Pretensioonid ja kaebused. Kirjalikke proteste ja apellatsioone ei esitatud. Teadaolevalt esitas üks võistleja suulise protesti katseks valmistumise aja kohta. Referii seda protesti ei rahuldanud ja apellatsiooni ei esitatud. Üks kahest: kas meie võistlejad ei tunne piisavalt oma õigusi ning ei oska proteste esitada või teevad kohtunikud nii head tööd, et protestamiseks põhjust polegi. Treeneritelt kostus kohtunike aadressil siin-seal valjuhääelseid märkusi, millest mõned olid ka põhjendatud, kuid ametlike protestideni asi ei jõudnud. Pikemalt käsitleti Kersti Viru suulist kaebust starterite tegevuse kohta Eesti U14 ja U16 talvistel meistrivõistlustel ja jõuti seisukohale, et kaebaja oletus, nagu oleks valelähe läbi lastud, polnud õige.

6. Ajakavad. Kui kõrvale jätta Balti võistkondlikud meistrivõistlused ja Eesti täiskasvanute meistrivõistlused, kus igast alast osavõtjate arv ette teada, on kõigi ülejäänud võistluste osalejate arv üsna raskelt ennustatav ja sageli ka eelmise aastaga võrreldes üllatuslikult muutuv. Seetõttu on „täpse“ ajakava koostamine suuresti juhuse asi. Sellegipoolest toimusid ajakavad üsna hästi. Üle paarikümne minuti pikkust alade „hilinemist“ juhtus väga harva. Varasemate aastatega võrreldes sagedamini muutsid peakohtunikud ajakavu juba ennetavalt, kohe, kui osalevate võistlejate arv teatavaks sai. Jätkusuutlik on tava noorte mitmevõistluse meistrivõistlustel kindlaks määrata ainult esimeste alade algusaeg. Otstarbekaks osutus muudatus TV 10 olümpiastarti IV etapi ajakavas, kus vahetati omavahel vanemate neidude 600 m jooks ja kettaheide. Tuleva aasta ajakavade kohta tehti järgmised ettepanekud:

- võimaluse korral vältida Lasnamäe KJH-s kahe kaugushüppe, kahe kõrgushüppe ja kahe teivashüppe üheaegset läbiviimist, sest hoovõtualad osaliselt kattuvad; ühe teivashüppe ja/või ühe kaugushüppepaiga kasutamisel valida välimised hoovoturajad ja paigutada kõrgushüppematid sellele vastavalt;
- ühtlustada esimese ja teise päeva võistluskoormust Eesti noorte suvistel meistrivõistlustel.

7. Võistluste juhtimine. Peakohtunike ja tehniliste delegaatide koostöö sujus üldiselt hästi. Erandiks ehk Rahvusvaheline mitmevõistlus Tallinn 2023, H.Lipu memoriaal Jõhvis ja Pärnu Rannastaadioni öhtuvõistlus, kuhu tehnilised delegaadid määras Euroopa Kergejõustikuliit. Kahjuks pidasid nimetud isikud oma tähtsaimaks ülesandeks kõigi ja kõige igakülgset kontrollimist ning „pärismaalaste“ juhendamist ja õpetamist, mitte võistluste läbiviimisele kaasa aitamist. Hämmastav lugu juhtus G.Sule mälestusvõistlustel Tartus, kui peakohtunik staadionile ei jõudnudki ja tema töö pidi tehniline delegaat üksi ära tegema. Referiid olid ametis kõigil võistlustel. Rakveres pidi iga referii jälgima korraga mitme ala toimumist. Kindlasti muutis nende tegevus võistluse läbiviimise korrektsemaks, kuid eesmärgiks peab

olema referii määramine iga ala juurde. Peakohtuniku asetäitjaid rakendati suhteliselt harva. Enamasti olid nende ülesandeks korraldusküsimused, harvem pandi ametisse ka tehniliste küsimustega tegelev isik. Personalijuhi ülesandeid täitis enamikul võistlustest selleks eraldi määratud kohtunik, kuid paljudel juhtudel ka peakohtunik ise. Et viimane variant pole hea, sai kinnitust Jõhvis toimunud võistlustel. Peakohtunik korraldas kohtunike kaadrit, oli ainus inimene staadionil, kes teadis kust vajalikku inventari (nt kaltsu ja labidat) leida, toimetas linna teiselt staadionilt vajalikke asju (nt kaugushüppe pakk) kohale jne jne, aga võistluste juhtimisest jäi seetõttu täiesti kõrvale. Omaette probleemiks on kujunenud võistlustel kasutatava tehnika ülespanek ja ümber paigutamine. Lisaks alasekretäride arvutitele võrguühenduse tagamisele, tuleb tegeleda ka fotofinišitega, tabloodega, tuulemõõturitega, valelähteanduritega ja pakukaameratega. Isegi juhul, kui ametis on vastavate tööülesannetega peasekretäri asetäitja, tuleb kõigil „vabalt liikuvatel“ juhtivkohtunikel (tehniline delegaat, peakohtunik, peasekretär, peakohtuniku asetäitjad), kes vastavate seadmetega ümber käia oskavad, oma otseste kohustuste täitmise kõrval ja asemel kõnealuse aparatuuriga tegeleda. Siit järeldub, et rakendada tuleks kahte „täiskohaga“ tehnikspetsialisti.

8. Kohtunikud. Arvuliselt oli kohtunikke kõigil võistlustel enam-vähem piisavalt ja kohtunike brigaadid töövõimelised. Vajadusel suudeti kohtunike arvulist puudujääki kompenseerida olemasolevate kohtunike töökoormust suurendades. Kohtunikele väga raskeks ja kurnavaks osutusid korraga läbi viidud Eesti noorte ja täiskasvanute karikavõistlused. Ühe päevaga tuli realiseerida kahe kahepäevase võistluse programm. Võistlus kestis peaaegu kümme tundi ja kõik kohtunikud said tavapärasega võrreldes enam, kui kahekordse koormuse. Arvestades, et suurem osa meie kohtunikest on alaealised, on see tegelikult lubamatu. Kohtunike teadmiste ja oskustega jäädi rahule, kuid nende käitumisega võistluspaigas ning võistluspaika mineku ja tulekuga sageli mitte. Üleskutse kõigile, ja eriti Rakvere kohtunikele: **VÕISTLUSPAIKA JA SEALT TAGASI LIIGUTAKSE KOOS NING RIVIKORRAS JA SELJAKOTTE AREENILE KAASA EI VÕETA!** Kuna igal aastal alustab tegutsemist palju uusi kohtunikke on kogu aeg päevakorral ühtse riietuse küsimus ning siniseid T-särke on pidevalt juurde vaja hankida. Halvema poole pealt juhtus korduvalt, et ajal, mil ala vanemkohtunik pakukaamera salvestust uuris, riisusid roobimehed maandumiskasti siledaks ja kui siis valge lipp tõusis polnud mõõta enam midagi. Võistleja saab sel juhul muidugi uue katse, kuid kas ja kuidas see õnnestub, pole ette teada. Harukordne juhtum leidis aset Eesti talvistel noorte meistrivõistlustel, kui kolmikhüppe referii ja vanemkohtunik sattusid segadusse sellest, et võistleja hüppe ajal „vaba“ jalaga rajapinda riivas. Kuni arutati, kas katse loeb või mitte ja lõpuks raadio teel selgus majja saadi, oli kast juba sile. Ka siin sai võistleja uue katse, mis õnneks osutus väga edukaks. Eesti teatejooksu meistrivõistlustel Tartus jäi ümberkukkunud tõket püsti panema läinud kogemusteta kohtunik võistlejale ette, mistõttu tuli korraldada kordusjooks. Aasta kurbnaljakaim sündmus leidis aset Eesti noorte mitmevõistluse meistrivõistlustel Rakveres. Ühe vanuserühma võistlejad ootasid kõrgushüppe võistluspaiga vabanemist ning kohe, kui ühes paigas eelmise grupi võistlus lõppes, suunati nad sinna sammu mõõtma. Ootamatult tõmbasid aga selle võistluspaiga kohtunikud maandumismatile vihmakatte peale ja vanemkohtunik Maret Takk teatas, et kuna teise võistluspaiga kohtunikud on vähem tööd teinud, tuleb veel oodata ja hüppama saab alles siis, kui ka seal on eelmine grupp lõpetanud. Olukorda ei suutnud muuta ei ala referii ega ka võistluste peakohtunik, mistõttu venis niigi pikk võistluspäev veel pool tundi pikemaks. Maret Takk suutis silma paista ka järgmisel võistluspäeval, kui nüüd juba kettaheite sekretärina, asus ala vanemkohtunikuks nii häälekalt segama ja õpetama, et tehniline delegaat teda korrale pidi kutsuma.

9. Kollased kaardid. Lisaks stardis tehtud käitumisvigade karistamisele hoiatuse ehk kollase kaardiga, on referiid hakanud kollaseid kaare rohkem kasutama ka teiste võistlusmääruste vastu eksimistel, nt kogunemiskohta hilinemine, loata võistluskatse sooritamine või võistluspaigast omavoliline lahkumine. Loomulikult alustatakse juhtudel, kus võimalik, võistlejale suulise märkuse tegemisest. Võistluste sekretariaadid üritavad võistlejatele antud kollased kaardid ka järgmiste alade stardiprotokollidesse kanda. Seni pole teada veel ühtki juhtumit, mil üks võistleja oleks samal võistlusel teise kollase kaardi saanud ja diskvalifitseerida tulnuks. Eesti teatejooksu meistrivõistlustel unustasid kohtunikud, et ka teatevõistkond tuleb peale teist kollast kaarti diskvalifitseerida. Nii sai tulemuse kirja võistkond, mille esimene liige teenis kollase kaardi „nõksutamise“ eest stardis ja neljas liige teatepulga maha viskamise ning ropendamise eest finišis. Jääb mulje, et võistlejad suhtuvad neile antud kollastesse kaartidesse üsna ükskõikselt ega vist teagi, et samal võistlusel saadud teine kollane kaart tähendab diskvalifitseerimist kuni võistluste lõpuni ning tulemuste tühistamist aladel, mis veel lõppenud pole. Kuna võistu määruste kohaselt on kollase kaardi andmise õigus ainult vastava ala referiil, arvatakse sageli ekslikult, et võistlustel, kus referiisid ametis pole, ei saagi võistlejaid ebasportliku käitumise eest karistada. EKJL-i kergejõustikuvõistluste korraldamise reglemendi Lisas 4 on kirjas juhtivkohtunike kohustuste ja vastutuse üleandmise kord, mille kohaselt referiid asendab üldjuhul ala vanemkohtunik, kellel on referii puudumisel õigus võistlejat sobimatu käitumise eest karistada.

11. Teabevahetus. Kohtunikele on võistluste läbiviimisel hindamatuks abiks kunagi õnneliku juhuse tahtel hangitud raadiosaatjad ehk „lällarid“. Tänu neile on infovahetus kiire ning operatiivne, probleemide korral saab ruttu nõu küsida ja abi kutsuda. Paraku toimib teabevahetus ja sellest tulenevalt ka koostöö ainult siis, kui kõik, kes peavad, selles ka osalevad. Vastasel korral tekivad võistluste operatiivses juhtimises tõrked, nagu juhtus mitmevõistluse meistrivõistlustel Rakveres. Liiga tihti unustatakse oluline teava edastamata. Kogunemiskoht ei teata muudatustest võistlusprotokollides võistlusala kohtunikele, starterid ei teavita informaatoreid võistlejanumbrite muutmise või ilmumata jäänud jooksjatest jms.

12. Võistlejad ja treenerid. Peaaegu kõigil võistlustel täheldati, et võistlejad üritavad, korduvatest märkustest hoolimata, võistluspaigas mobiiltelefone kasutada ja kõrvaklappidest muusikat kuulata. Kogunemiskohast võistluspaika ei minda sageli rivikorras vaid hajusa kambana. Ka võistlejaid välja viivad kohtunikud enamasti selja taga toimuva vastu huvi ei tunne ja sportlasi rivis kõndima ei sunni. Suhteliselt vähe oli pretensioone võistluspaika tungivate treenerite kohta, kuid korduvalt ja nimeliselt mainiti ära Erki Noolt, kes ei suuda teivashüppevõistluse ajal treenerite alas püsida ning teda korrale kutsuvaid kohtunikke sapiste märkustega kostitab. Mõnel treeneril, aga ka lapsevanemal, on soov oma kasvandiku sooritusi nii lähedalt jälgida, et varjatakse vaade nende treeneritele, kes võistlust rajapiirde tagant vaatavad. Ja ei jäägi viimastel muud üle, kui ka platsile minna. Juhul, kui teibapaigas toimuvat tõesti mujalt, kui jalgpalliväljakult ei näe, lubatakse treenerid alati jalgpallimurule, kuid harjumuspäraselt trügivad mõned treenerid sellele positsioonile ka siis, kui kõik rajapiirde tagant hästi näha on. Esines juhuseid, mil võistlejad võistlejanumbrit katsele ja isegi starti tulid. Kohtunikud kas ei märganudki numbri puudumist või ei pidanud seda oluliseks. Võistlejanumbrite, õigemini nende puudumise probleem teatejooksudes, kerkis Eesti noorte talvistel meistrivõistlustel. Võistkonnanimbriteta polnud võimalik määruste rikkujaid kindlaks teha, ei saanud starteritele edastada võistkondade järjestust järgmise vahetuse joonele paigutamiseks, raskustes olid ka informaatoreid ja lõpukohtunikud.

13. Hallid ja staadionid. Üldise hinnangu kohaselt olid kõik hallid ja staadionid, kus olulisemad võistlused toimusid heas võistluskorras ja vajaliku töökorras inventariga

varustatud. Võistluspaigad olid korralikult ette valmistatud. Tarviliku inventari (nt katseaja kellad) ja võistlusvahendite puudumisel, laenati vajalikud asjad Kadrioru staadionilt. Tavalisest enam vaeva oli Jõhvi alles 2022. aastal valminud staadioni võistluskorda seadmisega, kus personal uus, juhtkond värskelt ametis ja kogemusi veel vähe. Pärnu Rannastaadioni õhtuvõistluste vasaraheitevõistlus oli plaanitud peareenile, kuid viimasel hetkel pressisid linna „jalgpallijõud“ selle siiski harjutusväljakule. See ei meeldinud sugugi Euroopa Kergejõustikuliidu tehnilisele delegaadile, kes esialgu nõudis vasaraheite ära jätmist, kuid täiendavate turvameetmete rakendamisel siiski tagaväljaku variandiga nõustus. M.Kutmanni mälestusvõistlustel TÜ Spordihallis kulus kõrgushüppepaiga võistluskorda seadmiseks erakordselt palju aega, mistõttu ala algus peaaegu pool tundi hilines. M.Kutmani mälestusvõistlustel TÜ spordihallis tekkis tõrkeid ja katkestusi võistlusteabe edastamisel, sest üldises WiFi võrkude ja mobiilse internetisignaali segaduses kohtunike arvutites internetiühendused lihtsalt hangusid. Edaspidi tuleks võistluste ajal avalikke WiFi võrke piirata või välja lülitada, et segajaid areenil oleks vähem. Põhimõtteliselt on võistluste läbiviimiseks vaja internetivõrku, kuhu võistluste ajal peale kohtunike keegi ligi ei pääse. Õnneks kuskil mujal sääraseid probleeme ei esinenud. Üldise puudusena märgiti ära Nordicu tōkete väga kerge „kõverdumine“ ja halb käsitletavust kõikjal, kus neid kasutatakse.

14. Koolitus. Algav aasta on suveolümpia aasta, mis, nagu ikka, on ka kohtunike järjekordse täiendkoolituse ja litsentside uuendamise aasta. Tublimates maakondades tehti asjaga algust juba tänavu. Aega on ainult tuleva aasta lõpuni, sest 31. detsembril 2024. kaotavad selleks ajaks pikendamata kohtunikulitsentsid kehtivuse.

15. Parimad. EKJL-i kohtunikekogu juhatuse otsusega tunnistati 2023.a. Aasta kohtunikuks Rein Ilves (Harjumaa) ja Aasta noorkohtunikuks Károliina Kask (Tartumaa). Võistluste tehnilised delegaadid ja juhtivkohtunikud nimetasid võistluste tublimate kohtunikenä:

Elisa Annamaa (Pärnumaa), Rein Ilves (Harjumaa), Viola Hambidge (Pärnumaa), Károliina Kask (Tartumaa), Sirje Kiviaru (Lääne-Virumaa), Kätlin Koplus (Pärnumaa), Olver Lankei (Lääne-Virumaa), Kertu Luik (Pärnumaa), Tauri Lusti (Harjumaa), Margus Metsma (Jõgevamaa), Kristine Noodla (Lääne-Virumaa), Egert Penu (Harjumaa), Katrin Polli (Harjumaa), Darja Predbannikova (Ida-Virumaa), Lauri Puolokkainen (Harjumaa).

Tehniliste delegaatide aruannetele ja juhtivkohtunike võistlusjärgsetele aruteludele tuginedes koostas kokkuvõtte.

Peeter Randaru